

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

Rundskriv

Nr. M-8/2002

Dato: 12.12 2002

Til: Miljøverndepartementet, Direktoratet for naturforvaltning, Statens landbruksforvaltning fylkesmennene og fylkeslandbruksstyrene

JORDFONDET – NYE RETNINGSLINJER

1 Innledning

Jordfondet ble opprettet ved vedtak i Stortinget 21. november 1955. Regler for hvordan fondet skulle disponeres ble godkjent ved vedtak i Stortinget 26. april 1957. Reglene har gjeldt uendret fram til i dag. Fondsmidlene har blitt brukt ved frivillig statlige kjøp, forkjøp, ekspropriasjon etter jordloven og kostnader ved at staten tar over slik eiendom.

Jordfondet har etter dette blitt brukt for å dekke utgifter som staten har hatt når staten ervervet eiendom med sikte på å selge den videre som tilleggsareal til gårdsbruk¹ og for å møte behovet for forskottering av eiendoms- og arealkjøp til bruk ved samferdselsorienterte jordskifter.

Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2002, jf. St.prp. nr. 63 (2001-2002) og Innst.S. nr. 255 (2001-2002) ble det besluttet at fondet også kan brukes i forbindelse med vern av skogområder som skal vernes etter naturvernloven. Det har av den grunn vært nødvendig å endre reglene for Jordfondet.

Det er nå fastsatt nye vedtekter for fondet og disse er tatt med som vedlegg til rundskrivet.

Dette rundskrivet erstatter Landbruksdepartementets rundskriv nr. 1490/1958, 3. april 1959, 17/65, nr. 67/71 og M-163/77.

2 Bakgrunnen for de nye retningslinjene

Arbeidet med en plan for vern av barskog har pågått siden 1990.² De ulike virkemidlene som brukes medfører kostnader for det offentlige. En vil bruke deler av Jordfondet for å dekke

¹ Se jordloven § 6.

² Se St. meld. nr. 17 (1998-1999) Skogmeldingen side 79.

kostnadene som knytter seg til vern av skogområder etter naturvernloven.³

For å legge forholdene til rette for slikt vern, ble det under behandlingen av St.prp. nr. 63 (2001-2002) under Miljøverndepartementet bevilget 25 mill. kroner som overføring til Jordfondet.⁴ En viser her til OECDs vurdering av den norske miljøvernpolitikken og den nylig framlagte evalueringen av gjennomført skogvern som er utført av NINA og SKOGFORSK på oppdrag fra Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet.

Stortingets bevilgningsvedtak innebærer at deler av Jordfondets midler kan benyttes for å kunne gjennomføre vern av skog raskere og smidigere enn det som er mulig ved årlige bevilgninger over statsbudsjettet.⁵ De nye vedtektene skal videre sikre økt framdrift av skogvernet på en slik måte at en får inn områder med spesielle miljøkvaliteter, områder som bidrar til et mer representativt skogvern og større sammenhengende områder med lite spor etter tekniske inngrep.⁶

Vern av skog etter naturvernloven skjer hovedsakelig som reservatfredning.⁷

Reservatfredning innebærer strenge restriksjoner, og utløser erstatning til grunneierne. Ved behandlingen av St. meld. nr. 40 (1994-1995) om barskogvernet fram mot 2000 initierte Stortinget en makeskifteordning og en vederlagsordning for å dempe konfliktsituasjoner.

Når det gjelder makeskifteordningen bistår det offentlige ved å kjøpe opp arealer som skal inngå i bytteordningen. Det arealet det offentlige kjøper i en slik sammenheng er ikke vernet og skal byttes med areal som er vernet eller skal vernes. Vederlagsordningen innebærer en kompensasjon til grunneier mens arealene er båndlagt i verneprosessen, og avtalene som etableres mellom myndighetene og grunneierne i slike sammenhenger innebærer at grunneierne forplikter seg til ikke å forringe områdenes miljøverdier mens verneprosessen pågår.

Landbruksdepartementet har i samråd med Miljøverndepartementet på bakgrunn av det nye formålet med bruken av Jordfondet, endret vedtektene for Jordfondet slik at skogvern – som nevnt ovenfor – er innarbeidet.

På vegne av staten skal fylkesmannen, fylkeslandbruksstyret og kommunen i henhold til jordloven § 6 fortsatt følge opp formålene i jordloven. De skal for eksempel prøve å få til rimelige salgstilbud på eiendom og hjelpe til med å få i stand kjøp med sikte på en tjenlig og variert bruksstruktur. Det innebærer at en fortsatt må ha fondsmidler til dekning av utgifter som slike kjøp medfører.

3 Nærmere om retningslinjene

3.1 Formål

Fondet skal kunne nyttes til erverv av eiendommer som skal brukes med sikte på å oppnå en tjenlig og variert bruksstruktur, jf jordloven § 1 (jordlovens formål). Det dreier seg om alle typer erverv, for eksempel ordinære frivillige kjøp⁸, makeskifte, arv eller ekspropriasjon⁹.

³ Se St.prp. nr. 63 (2001-2002) side 91 "Post 52 (Ny) Overføring av til barskogvern under Jordfondet".

⁴ Se Innst.S.nr.255 (2001-2002 – Kap 1427 Post 52 (Ny) Overføring til barskogvern under Jordfondet.

⁵ Se St.prp. nr. 63 (2001-2002) side 91 "Post 52 (Ny) Overføring av til barskogvern under Jordfondet".

⁶ Se St.prp. nr. 63 (2001-2002) side 79 "Vern av skog og overføring til Jordfondet".

⁷ Se St.meld. nr. 17 (1998-1999) side 79.

⁸ Se jordloven § 6.

⁹ Se jordloven § 13.

Jordfondet kan som tidligere i tillegg brukes for å møte behovet for eiendoms- og arealkjøp til bruk ved samferdselsorienterte jordskifter. Det gir mulighet for å kompensere arealtap og legge til rette for best mulig jordskifte- og makeskifteløsninger i samsvar med jordloven og landbrukspolitiske målsettinger. Bruk av jordfondsmidler for kjøp av erstatningsarealer kan være et aktuelt virkemiddel for å dempe skadevirkninger av vei- og jernbaneutbygginger.

De nye vedtektene innebærer imidlertid at formålet med Jordfondet er utvidet. Fondet kan etter de nye vedtektene også brukes til å utbetale erstatninger for vern, og vederlag i påvente av vern av skogsområder etter naturvernloven. Fondet kan videre brukes til frivillig kjøp av eiendom som skal vernes eller som er vernet, samt til makeskifte i forbindelse med vern.¹⁰ I tillegg kan fondet brukes til å dekke prosesskostnadene knyttet til vern. Formålet med å bruke Jordfondet er å gjennomføre vern av skogområder med stor verneverdi raskere og smidigere enn tidligere.

3.2 Bruken av Jordfondet.

En må ved å kontakte Statens landbruksforvaltning (SLF) forsikre seg om at det finnes disponible midler til formålet på Jordfondet før en vedtar kjøp av eiendom som skal brukes som tilleggsjord i samsvar med jordloven, eller iverksetter tiltak som innebærer kostnader i forbindelse med skogvern. Før en kjøper eiendom som skal belastes Jordfondet er det viktig å undersøke om det er heftelser som for eksempel pantelån på eiendommen. En eiendom bør ikke kjøpes med jordfondsmidler med mindre den er fri for pengeheftelser.

Det som legges ut til rasjonaliseringsformål eller i forbindelse samferdselsorienterte jordskifter, skal nå som tidligere tilbakeføres fondet når staten selger eiendommen videre. Utbetalt erstatning for vern, og vederlag i påvente av vern av skogsområder etter naturvernloven, er utbetalinger som ikke vil bli tilbakeført. Det samme gjelder utlegg i forbindelse med kjøp av vernet eiendom.

Hvis det oppstår tap som følge av at en må innfri lån på eiendommer som er kjøpt etter reglene i jordloven, må tapet søkes dekket over Landbrukets utviklingsfond. Slikt tap bør normalt ikke forekomme. Avgjørelse om avskrivning tas av SLF.¹¹

Leieinntekter av en eiendom kan nyttes til å dekke utgifter til for eksempel vedlikehold av bygninger og utgifter som ikke kan eller bør belastes framtidig kjøper av vedkommende eiendom.

Det er fortsatt ikke adgang til å yte lån av fondsmidlene.

Jordfondets kapital var på ca 72,5 millioner kroner. Det er bevilget 25 millioner kroner til fondet under Miljøverndepartementets budsjett. Jordfondet består etter dette av 97,5 millioner kroner når de nye vedtektene tar til å gjelde. Disponibel kapital var pr. 31. desember 2001 ca 30 millioner kroner.

Det arbeides med sikte på salg av deler av Kjeller gård slik dette ble omtalt i St.prp. nr. 63 som nevnt ovenfor. Salgsinntekten ved et eventuelt salg skal tilføres fondet og brukes på skogvern.

¹⁰ Se St.prp. nr. 63 (2001-2002) side 91 ”Post 52 (Ny) Overføring av til barskogvern under Jordfondet”.

¹¹ Se rundskriv M-15/2001.

Etter dette kan beløpet overført fra Miljøverndepartementets budsjett (25 millioner) brukes til skogvern. Det samme gjelder halvparten av fondets disponible kapital pr. i dag og halvparten av det totale beløp som er utestående pr. i dag. I tillegg kommer inntekter fra salg av eiendom som nevnt ovenfor. De nærmere rammer for det enkelte år fastsettes av Landbruksdepartementet i samråd med Miljøverndepartementet.

4 Forvaltning m.v.

Landbruksdepartementet i samarbeid med Miljøverndepartementet fastsetter rammer for midler til innkjøp av eiendommer som tilleggsjord og midler til skogvern.

Fylkeslandbruksstyret avgjør om staten skal kjøpe en eiendom for å bruke den som tilleggsjord for andre gårdsbruk. Direktoratet for naturforvaltning avgjør spørsmål om bruk av midler til skogvern.

Ansvar for forvaltningen av fondet er lagt til Statens landbruksforvaltning (SLF). I den forbindelse må SLF etablere hensiktsmessige grensesnitt til fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning med hensyn til utbetaling fra fondet, oversikt over ansvar, tilbakeføring, rapporteringsrutiner m.v.

Fylkesmannen har ansvaret for at jordfondseiendommer blir videresolgt så fort som mulig og netto salgssum tilbakeført fondet. Det må samtidig sendes regnskap til SLF for den videresolgte eiendommen mht. bruken av fondsmidler, samt eventuelle inntekter, utgifter og tap med forklaring på hvorfor tapet er oppstått. Statens landbruksforvaltning skal ha årlig oppgave over eiendommer som staten eier, herunder egen oppgave over eiendommer som staten har eid i mer enn 2 år og opplysninger om bl.a. hvorfor eiendommene ikke er solgt. Det rapporteres årlig om mulighetene for videresalg og risiko for framtidig tap. Erverv og videresalg gjennom året rapporteres til SLF straks kontrakt om kjøp eller salg er inngått.

Leieinntekter av hus og arealer på eiendommer som er kjøpt etter reglene i jordloven og finansiert av jordfondet, skal føres til inntekt på Landbrukets utviklingsfond. Leieinntektene føres i første omgang til kredit på vedkommende eiendoms konto i fondet, og nødvendige utgifter belastes samme konto. Når videresalget av eiendommen gjennomføres og eiendommens konto på Jordfondet gjøres opp, føres netto leieinntekter som inntekt på Landbrukets utviklingsfond. Også "rester" som blir stående igjen på Jordfondet etter at eiendommen er solgt, skal overføres Landbrukets utviklingsfond.

Etter fullmakt

Oluf Aalde

Frode Langaker

Vedlegg

Vedtekter for Jordfondet

Fastsatt av Landbruksdepartementet 12. desember 2002 etter fullmakt fra Stortinget, jf St.prp. nr. 63 (20021-2202), vedtak V nr. 9.

§ 1 (formål og anvendelse)

Fondet har til formål å medvirke til omstilling i landbruket ved at staten erverver landbrukseiendommer for videresalg. Videre skal fondet medvirke til vern av skogområder etter naturvernloven.

Fondet kan brukes til

- erverv av eiendommer som skal brukes for å sikre jordlovens formål
- erverv av eiendommer og areal til bruk ved samferdselsorienterte jordskifter og makeskifte.
- erstatning for vern og vederlag i forbindelse med vern av skogområder etter naturvernloven, og til å dekke kostnader ved kjøp av vernet og foreslått vernet eiendom, samt til kjøp av makeskiftearealer i forbindelse med vern. I tillegg kan denne delen av fondsmidlene dekke utgifter som er knyttet til gjennomføringen av vernet.

Det blir ikke ytt lån av fondet.

§ 2 (innbetaling og tilbakeføring)

Fondet blir finansiert med overføringer fra statsbudsjettet. Eiendommer innkjøpt for videresalg skal selges så snart som mulig og salgssummen tilbakeføres fondet. Denne delen av bruken av fondet skal gå i ballanse. Eventuelle tap og leieinntekter behandles særskilt, jf. nedenfor.

§ 3 (leieinntekter og tap)

Netto leieinntekter skal føres til inntekt på Landbrukets utviklingsfond når videresalg av eiendommen gjennomføres og eiendommens konto i Jordfondet blir gjort opp. Leieinntekter av en eiendom kan nyttes til å dekke utgifter (for eksempel til vedlikehold av bygninger) som ikke kan eller bør belastes framtidig kjøper av vedkommende eiendom.

Netto tap som staten har på jordformidling etter jordloven belastes Landbrukets utviklingsfond når kontoen i Jordfondet for den enkelte eiendom blir gjort opp.

§ 4 (forvaltning)

Forvaltningen av fondet og de ordninger som blir finansiert av fondet følger de krav som er satt til statlig økonomistyring i økonomiregelverket for staten, herunder plassering av fondsmidlene i statskassen, og ellers det som følger av disse vedtektene.

Fondet ligger under Landbruksdepartementet som fastsetter rammer og retningslinjer for bruken av fondsmidlene og forvaltningen for øvrig. Rammer og retningslinjer for forvaltningen av midler til skogvern fastsettes i samråd med Miljøverndepartementet.

Ansaret for fondsforvaltningen er delegert til Statens landbruksforvaltning (SLF) som fører regnskap og rapporter til departementet. SLF påser at det er etablert hensiktsmessige rutiner for kontakten med forvaltningsorganer som forvalter ordninger under fondet, slik at det sikres god og effektiv økonomistyring.